

ภาพลักษณ์ของตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่ปรากฏใน นวนิยายที่ได้รับรางวัล ของชมัฎกร แสงกระจ่าง

THE IMAGES OF FEMALE MAIN CHARACTERS PRESENTED IN AWARDED NOVELS
BY CHAMAIPORN SAENGKRAJANG

ไพลิน อินคำ*
Phailin InKham

อาจารย์ที่ปรึกษา
รองศาสตราจารย์ ดร.เปรมวิทย์ วิวัฒน์เศรษฐ์
Associate Professor Premvit Vivattanaseth, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพลักษณ์จากบทบาทตามสถานภาพของตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่ปรากฏในนวนิยายที่ได้รับรางวัลของชมัฎกร แสงกระจ่าง จำนวน 5 เรื่อง โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ สถานภาพและบทบาท บุคลิกภาพ ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสังคม และวิถีการดำเนินชีวิต ผลการวิจัยพบว่า ภาพลักษณ์ของตัวละครเอกฝ่ายหญิงในนวนิยายที่ได้รับรางวัล ของชมัฎกร แสงกระจ่าง ทั้ง 5 เรื่อง พบว่า ตัวละครเอกฝ่ายหญิงมีสถานภาพที่หลากหลายในฐานะ บุตร ภรรยา มารดา และฐานะทางวิชาชีพ โดยด้านบุคลิกภาพ พบว่า บุคลิกภาพภายนอกของตัวละครเอกฝ่ายหญิงส่วนใหญ่มีความงดงามสมวัย ส่วนด้านบุคลิกภาพภายใน พบว่า ส่วนใหญ่อุปนิสัยของตัวละครเอกฝ่ายหญิงสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ ด้านปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสังคม พบว่า ส่วนใหญ่ตัวละครเอกฝ่ายหญิงมีการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น ด้านวิถีการดำเนินชีวิต พบว่า ตัวละครเอกส่วนใหญ่ยึดแนวปฏิบัติคำสอนทางศาสนามาใช้ในการดำเนินชีวิต

คำสำคัญ : ภาพลักษณ์, ตัวละครเอกฝ่ายหญิง, ชมัฎกร แสงกระจ่าง

* นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยพะเยา

ABSTRACT

This research aimed to investigate the images of female main characters presented in awarded novels by Chamaiporn Saengkrajang. There were five awarded novels which were analyzed on four aspects including personality, interaction to people and society and the ways of life.

The results revealed that there were different images of female main characters in awarded novels presenting as a child, a wife, a mother and the career status. In terms of personality, the outside personality of female characters was mostly beautiful of their ages. For inside personality, the female characters had self-control on their behaviors. According to interaction to people and society, they help and support others excellently. The most of females also believed and relied on religious teachings for their ways of life.

Keywords : The Images, Female Main Characters, Chamaiporn Saengkrajang

บทนำ

ค่านิยมของคนไทยในอดีตมักจะยึดถือระบบอำนาจชายเป็นใหญ่ โดยใช้อำนาจควบคุมบทบาทของผู้หญิงในหลายด้าน อันเนื่องมาจากโครงสร้างของการเมืองการปกครองที่ยึดมั่นว่าผู้หญิงต้องด้อยกว่าและต้องเป็นผู้ตามเสมอ จนเป็นที่มาของสำนวนที่ว่า “ผู้ชายเป็นช้างเท้าหน้า ผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลัง” ซึ่งหากพิจารณาจากความหมายของสำนวนข้างต้น จะเห็นได้ว่าผู้ชายและผู้หญิงต่างมีส่วนเกื้อกูลซึ่งกันและกันเปรียบเสมือนน้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า แต่ในความเป็นจริงทางสังคมนั้นไม่เป็นเช่นนั้น

วรรณกรรมกับสังคมจึงมีความข้องเกี่ยวกับในหลายลักษณะ กล่าวคือ วรรณกรรมจะสะท้อนสังคมให้เราได้รับรู้ไว้เกิดสิ่งใด ขึ้นในสังคมขณะนั้น ในขณะที่เดียวกันสังคมก็มีอิทธิพลต่อวรรณกรรม เรื่องราวความเป็นไปของสังคมมักจะสะท้อนในแง่มุมต่าง ๆ วรรณกรรมที่เกิดขึ้นในทุกยุคทุกสมัยย่อมมีความเกี่ยวข้องกับสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้สร้างสรรคร์วรรณกรรมจึงแสดงความคิดเห็นของตนเองต่อเหตุการณ์สำคัญ สภาพสังคม และวัฒนธรรม ดังที่สุชาติ สวัสดิ์ศรี (2518, น.1) กล่าวว่า วรรณกรรมสะท้อนภาพสังคมและชีวิตผู้คนในแต่ละยุคสมัย แสดงความเป็นไปทางการเมือง ความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจ สภาพวัฒนธรรม ระดับการ

ศึกษา และการรับรู้ต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนออกมาไม่ทางตรงก็ทางอ้อม จากแนวคิดดังกล่าวทำให้ผู้สร้างสรรคร์วรรณกรรมบันทึกและได้ถ่ายทอดสู่ผู้อ่าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ผาสุก พงษ์ไพจิตร (2545, น. 45) ที่ว่า การเมืองการปกครองของไทยในอดีตเชื่อในระบบศักดินาและยกย่องสิทธิต่าง ๆ แก่ผู้ชายทั้งหมด ทำให้มีอิทธิพลต่อระบบความคิดของผู้หญิงที่เชื่อว่าตนเองควรต้องอยู่ในฐานะที่ต่ำต้อยและมีหน้าที่หลักเพียงการมีบุตรสืบสกุล การดูแลบ้านเรือน และการปรนนิบัติสามี จึงส่งผลต่อภาพลักษณ์ของผู้หญิงถูกกดขี่ข่มเหงและไม่มีอำนาจทัดเทียมผู้ชาย สิ่งดังกล่าวนี้ได้หล่อหลอมทางความคิด ค่านิยม ความเชื่อ และศานนามาอย่างยาวนาน

ผู้หญิงในสังคมไทยปัจจุบันมิได้ถูกจำกัดบทบาทเพียงแค่ว่าบริเวณบ้านเท่านั้น เนื่องจากได้รับอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกที่แผ่ขยายเข้ามาในประเทศไทย อีกทั้งระบบการเมืองการปกครองได้มีการปรับเปลี่ยนภาพของสตรีเพศให้มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนไทยมากขึ้น ผู้หญิงจึงต้องปรับเปลี่ยนสถานภาพและบทบาทของตนเองตามไปด้วย ด้วยเหตุนี้ผู้หญิงจึงมีโอกาสดำเนินการศึกษา มีทางเลือกในการประกอบอาชีพการงาน และสามารถพึ่งพาตนเองได้ ทำให้การพึ่งพาสามีดังสมัยก่อนได้ลดน้อยลงไป ภาพของผู้หญิงสมัยใหม่ที่เก่ง ฉลาด และพึ่งพาตนเองได้ปรากฏแก่

สังคมและได้รับการยอมรับจากสังคมมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันยังคงมีผู้หญิงไทยอีกจำนวนไม่น้อยที่ยังต้องพึ่งพาสามี จึงเป็นเหตุให้เธอต้องเผชิญกับปัญหาความรุนแรงจากระบบชายเป็นใหญ่ที่ถูกส่งสมมาจากอดีต ยังคงปรากฏให้เห็นอย่างต่อเนื่อง นับเป็นประเด็นหนึ่งที่ทำให้นักเขียนได้ผลิตงานเขียนและสร้างสรรค์เป็นวรรณกรรมขึ้น เพื่อเป็นการเรียกร้องสิทธิสตรีให้มีความเสมอภาคทัดเทียมผู้ชาย (สุภาพ วรโคตร, 2542, น.1)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงเกิดแรงบันดาลใจที่จะวิเคราะห์ภาพลักษณ์ของตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่ปรากฏในงานเขียนของนักเขียนหญิงที่นำเสนอตัวตนของผู้หญิงอย่างโดดเด่นและเป็นที่ยอมรับในแวดวงวรรณกรรม นั่นคือ ชมัยภร แสงกระจ่าง นักเขียนผู้มีผลงานหลากหลายรูปแบบ ซึ่งนอกจากจะเป็นนักวิจารณ์วรรณกรรมที่มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักโดยทั่วไปแล้ว ยังมีผลงานหลากหลายประเภท ได้แก่ เรื่องสั้น นวนิยาย บทกวี และสารคดี ผลงานทุกประเภทล้วนเป็นผลงานคุณภาพที่ได้รับรางวัลจากหลากหลายองค์กร ซึ่งผลงานของชมัยภร แสงกระจ่าง ยังได้รับความสนใจจากผู้อ่านโดยทั่วไปดังปรากฏในงานเขียนของผู้สนใจงานทางด้านวรรณกรรม อาทิ นวลอนงค์ สุวรรณเรือง (2544, น.3) กล่าวว่า ลักษณะเด่นในงานเขียนประเภทนวนิยายของชมัยภร แสงกระจ่าง คือ การนำเสนอเรื่องราวชีวิตจริงในแง่มุมต่าง ๆ ที่ได้พบได้ทั่วไป เช่น ปัญหาครอบครัวในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ เรื่องราวเกี่ยวกับวัยรุ่น เรื่องราวเกี่ยวกับความรัก และเรื่องราวเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของผู้หญิง ซึ่งการนำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งในนวนิยายของชมัยภรจะมีความสมจริง สื่อภาพมายังผู้อ่านได้เข้าใจถึงแก่นแท้ของวิถีชีวิตด้วยรูปแบบการนำเสนอที่มีความโดดเด่นและน่าสนใจ

จากประเด็นข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาภาพลักษณ์ของตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่ปรากฏในนวนิยายที่ได้รับรางวัลของชมัยภร แสงกระจ่าง จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ หยาดน้ำค้างพันปี ผลิตานในวันร้อน ดังดาวระยิบฟ้า ในสวนเมฆ และจับต้นมาชนปลาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพลักษณ์จากบทบาทตามสถานภาพของตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่ปรากฏในนวนิยายที่ได้รับรางวัลของชมัยภร แสง

กระจ่าง โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ สถานภาพและบทบาท บุคลิกภาพ ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสังคม และวิธีการดำเนินชีวิต ซึ่งจากการสัมภาษณ์ชมัยภร แสงกระจ่าง พบว่า ชมัยภร แสงกระจ่าง ได้กำหนดบทบาทของตัวละครเอกฝ่ายหญิงในนวนิยายไว้อย่างโดดเด่น รวมทั้งนวนิยายที่ได้รับรางวัลดังกล่าวเป็นผลงานที่ได้รับการยอมรับในแวดวงวรรณกรรมและเป็นที่ประจักษ์ว่ามีคุณค่าจากรางวัลชมเชยของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ซึ่งผลการศึกษาคั้งนี้ นอกจากจะเป็นแรงผลักดันในการเสริมสร้างคุณค่าของสตรีเพศแล้ว ยังเป็นการจุดประกายแห่งการศึกษามหาวิทยาลัยของนักเขียนหญิง อีกทั้งเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีในบทบาทของสตรีเพศที่เป็นจริงในยุคปัจจุบันอีกด้วย

ขอบเขตการศึกษา

1. ตัวบทวรรณกรรมที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาภาพลักษณ์ของตัวละครเอกฝ่ายหญิงจากนวนิยายของชมัยภร แสงกระจ่าง จำนวน 5 เรื่อง ซึ่งชมัยภร แสงกระจ่าง ระบุว่าเป็นเรื่องที่ได้กำหนดบทบาทของตัวละครเอกฝ่ายหญิงได้อย่างโดดเด่น ซึ่งมีตัวละครเอกฝ่ายหญิงจำนวน 5 ตัวละคร ได้แก่ สายน้ำ จากเรื่อง หยาดน้ำค้างพันปี, เอมิ จากเรื่อง ผลิตานในวันร้อน, เมษา จากเรื่อง ดังดาวระยิบฟ้า, เจนดา จากเรื่อง ในสวนเมฆ และประพาพ จากเรื่อง จับต้นมาชนปลาย ซึ่งจะทำการวิเคราะห์เฉพาะตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่ทำหน้าที่ในการดำเนินเรื่อง ตั้งแต่ต้นจบจบเพียง 1 ตัวละคร

2. ประเภทตัวบท

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดจากทฤษฎีทางจิตวิทยา คือ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์ ทฤษฎีทางจิตวิทยาสังคมของอัลเฟรด แอดเลอร์และคาเรน ฮอร์นีย์ มาบูรณาการเพื่อเป็นกรอบในการวิเคราะห์ ประเด็นในการศึกษา แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ สถานภาพและบทบาท บุคลิกภาพ ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสังคม และวิธีการดำเนินชีวิต โดยจะศึกษาบทบาทตามสถานภาพของตัวละครเอกฝ่ายหญิงตามลำดับ

ผลการวิจัย

การศึกษาภาพลักษณ์ของตัวละครเอกฝ่ายหญิงในนวนิยายที่ได้รับรางวัลของชมัยภร แสงกระจ่าง จำนวน 5 เรื่อง ในด้านการแสดงบทบาทตามสถานภาพของตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่ปรากฏในนวนิยาย รวมทั้งบุคลิกภาพปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสังคม และวิถีการดำเนินชีวิตของตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่ปรากฏ ดังนี้

1. ด้านสถานภาพและบทบาท

1.1 ฐานะบุตร

จากเรื่องปรากฏบทบาทของบุตรอันดิงาม พบว่าตัวละครเอกฝ่ายหญิงแสดงความกตัญญูต่อเวลาที่ต่อบุพการีประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นคนดีด้วยการตั้งใจเล่าเรียน เคารพเชื่อฟังบิดามารดา และยอมรับความผิดพลาด ดังตัวอย่างเหตุการณ์ต่อไปนี้

เมฆามีความกตัญญูต่อเวลาที่ต่อมารดา ด้วยการที่เธอสอบบรรจุรับราชการได้ เพื่อให้แม่ของเธอคลายกังวลในความมั่นคงหน้าทีการทำงานของเธอ ดังที่คนในสมัยนั้นให้เกียรติบุคคลที่มีอาชีพดังกล่าว มักได้รับการยกย่องและการยอมรับจากคนในสังคม ดังข้อความต่อไปนี้

เธอจำความได้ความรู้สึกแรกๆ ที่รู้ว่าการรับราชการเป็นข้าราชการครูได้ วันนั้นพอได้รับโทรศัพท์จากเพื่อนสนิท เธอก็กระโดดโลดเต้นอยู่คนเดียวด้วยความยินดี...เมฆาพูดพลางมองหน้าแม่ เธอรู้ดีว่าแม่อยากให้เธอได้ทำงานมากแค่ไหน และข้อสำคัญแม่ก็เหมือนคนในสังคมนี้โดยทั่วไปที่อยากให้ลูกได้รับราชการ เพื่อที่จะเธอได้มีชีวิตที่มั่นคงแต่แรกเริ่ม (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2553, น.11)

ส่วนในด้านบทบาทของบุตรที่ไม่เหมาะสมปรากฏพฤติกรรมของตัวละครที่ทำให้บิดามารดาเสียใจต่อการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ดังตัวอย่างเหตุการณ์ต่อไปนี้

เอมิแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ดังที่เอมิกล่าวถึงลูกสาวของเธอว่าเอมิเป็นความภาคภูมิใจโดยตลอด ไม่เคยแสดงการคบหากับเพื่อนผู้ชาย แต่ขณะนั้นลูกสาวของเธอได้ทำลายความดีที่เธอเคยกระทำไว้ด้วยการที่เธอต้องยอมรับความจริงที่ว่าลูกสาวของเธอตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรและกำลังจะคลอดลูกในอายุแค่ 15 ปี ดังข้อความต่อไปนี้

สำหรับเอมิ หลังจากได้ยินประโยคที่หมอบอก เขาเหมือนถูกค้อนอันใหญ่ทุบหัว ทุกอย่างอื้ออึ้งลวนอยู่ข้างใน เขามีอาการมึนงงมากกว่าภรรยาเสียอีก เพราะเขาไม่รู้และไม่ระแคะระคายเรื่องอาการของลูกมาก่อนเลย ลูกสาวของเขา เอมิของเขา เป็นความภาคภูมิใจมาโดยตลอด เพราะเธอเป็นเด็กดีไม่ เคยมีอาการคบหาหรือแสร้งว่ายากคบผู้ชายให้เขาได้เห็นมาก่อน จู้ ๆ หมอก็มาบอกว่า ลูกสาวของเขากำลังจะคลอดลูก (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2554, น.13)

1.2 ฐานะภรรยา

จากเรื่องปรากฏบทบาทของภรรยาอันดิงาม พบว่า ตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่รัก ดูแล ปกป้อง และช่วยเหลือสามี ดังข้อความต่อไปนี้

สายน้ำแสดงบทบาทของภรรยาที่ดี ด้วยการรับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นกับธุรกิจของสามีที่ถูกเพื่อนโกงอย่างนิ่งเฉย แม้ภายในจิตใจของเธอโกรธเพียงใดก็ตาม แต่เธอก็ปล่อยให้เขาระบายความทุกข์ออกมาจนหมดสิ้นและเธอพร้อมเข้าใจและยื่นหยัดเคียงคู่เขาต่อไป ดังตัวอย่างเหตุการณ์ต่อไปนี้

คุณเราถูกโกง ผมคงต้องเริ่มต้นใหม่ คำบอกเล่าของนายนิมิตพรั่งพรูออกมาเหมือนเปิดก๊อกน้ำ ดินฟ้าฟุ้งมึนงเหมือนเป็นบ้า อัยการร้องกรี๊ดออกมาสักสองสามครั้ง แต่ก็ได้แต่นั่งนิ่งอึ้งอยู่อย่างนั้น ปล่อยให้เสียงของเขาผ่านหูไป คำแล้วคำเล่า นายนิมิตไม่เคยเป็นอย่างนี้มาก่อนเลย เขาดูทุกข์ยาก ตรอมตรมหรือเป็นดินแดนที่ไม่เคยเห็นใบหน้าที่แท้จริงของเขามาก่อน เขาอาจจะเป็นอย่างนี้มานานหลายปีแล้ว แต่ดินฟ้าไม่ปรารถนาจะเห็นกรรมัง (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2558, น.50)

อีกทั้งยังปรากฏบทบาทของภรรยาที่ไม่เหมาะสม ด้วยการมีพฤติกรรมเป็นผู้นำสามี พุดจาตุถูกเหยียดหยาม อาละวาด ทิ้งหวง ไม่ดูแลบ้านเรือน และไม่ปรนนิบัติสามี และลูก ดังตัวอย่างเหตุการณ์ต่อไปนี้

ใจกาพย์วิเคราะห้ประพาสแม่ของเขาวามีคุณสมบัติเพียงพ้อมมากกว่าผู้หญิงคนใหม่ของพ่อ แต่ในบางครั้งเธอก็แสดงความเป็นผู้นำที่กดดันโยธาด้วยคำพูดที่ทำร้ายศักดิ์ศรีความเป็นผู้ชาย ทำให้เขาเลือกผู้หญิงอย่างสิริรัตน์ที่ยอมอ่อนข้อให้เขาในทุกเรื่อง ดังข้อความต่อไปนี้

เลขาฯ ของพ่อก็ไม่ใช้เด็ก ๆ เธออายุเกือบ 40 แล้ว และพ่อก็ 55 แล้ว ทำทางของเธอไม่ใช่คนคิดจะมาหลอกลวง พ่อ หากแต่น่าจะเป็นทางออกของชีวิตของพ่อมากกว่า ใจกาพย์คิดว่า แม่อาจกดดันพ่อมากเกินไป เพราะแม่เป็นผู้หญิงสวย เก่ง ผู้มีความสามารถเพียบพร้อม และหลายครั้ง เขาก็เห็นว่าแม่ก็ไม่ยอมลงให้พ่อ”...สิริรัตน์หัวเราะ ไม่มีท่าทีสนใจเรื่องที่เขายก ใจกาพย์รู้ทันทีว่าผู้หญิงคนนี้ชนะแม่เขา ตรงไหน ผู้ชายทุกคนมีศักดิ์ศรีของตัวเอง การถูกผู้หญิงข่ม เป็นสิ่งที่เสียศักดิ์ศรีที่สุด แต่เขากลับเข้าใจแม่ของเขาดี แม้กระนั้นเขาก็ไม่ยอมยกอยู่ใกล้แม่เท่าไรนัก (ขมัยภร แสงกระจ่าง, 2556, น.48-49)

1.3 ฐานะมารดา

จากเรื่องปรากฏบทบาทอันตึงตางของมารดาที่รัก ดูแล และอบรมสั่งสอนสิ่งดีงามแก่บุตร ดังข้อความต่อไปนี้ เจนตาแสดงบทบาทของความเป็นแม่ที่รักและห่วงใยลูกเป็นอย่างมาก ดังที่เธอร้องขอให้ลายเมฆซึ่งเป็นเพื่อนร่วมงานช่วยเหลือเธอและลูก ด้วยการรับเธอเข้าไปอยู่ในบ้าน เธอต้องการที่พึ่งพิง เนื่องจากเธอถูกให้ออกจากงานและถูกพ่อเลี้ยงให้ออกจากบ้าน เธอจึงต้องมาอาศัยบ้านของลายเมฆ เพื่อให้เธอและลูกน้อยมีชีวิตรอด ดังข้อความต่อไปนี้

เมฆ เรามาคิดดูแล้วนะ เธอเป็นคนพูดน้อย เรา กำลังไม่มีทางไป ถ้าเธอไม่ให้เราอยู่ด้วย เราก็คงต้องทำอย่าง ที่ทำมาแล้ว ไม่ได้ขูหรือทรมานเธอ แต่ชีวิตเราไม่มีทางเลือกให้ เหลืออยู่เลย เราไม่มีญาติ เราไม่มีแม่ ส่วนพ่อก็เป็น ที่พึ่งของ เราไม่ได้เสียแล้ว เราหรือเด็กในท้องนี้ก็เท่ากัน เป็นชีวิตที่ไม่มี ทางเลือก” (ขมัยภร แสงกระจ่าง, 2552, น.57)

อย่างไรก็ตามปรากฏบทบาทของมารดาที่ไม่ เหมาะสม ดังที่เอมิไม่สามารถยอมรับบทบาทของความเป็น แม่ได้ เพราะเธอยังอยู่ในวัยเด็กที่ยังไม่มีวุฒิภาวะใน สถานภาพดังกล่าว ทำให้เธอปฏิเสธเป็นใจที่สาวร่วมท้องพัก คุณแม่หลังคลอดที่ชักชวนเธอไปห้องทารก เอมิจึงแสดงออก ถึงพฤติกรรมที่ไม่ต้องการดูแลลูกของเธอ เนื่องมาจากความ ไม่พร้อมในบทบาทของความเป็นแม่ ดังข้อความต่อไปนี้

เอมิเงิบ เธอไม่มีความรู้สึกอยากไปเห็นลูกเลย แม่แต่น้อยเพราะเขาเป็นบางสิ่งบางอย่างที่ออกขึ้นมาในชีวิต

ใหม่ของเธอ โดยเธอก็ไม่ทันได้ตั้งตัว ไม่ถึงกับเกลียดชัง เพราะเธอได้รับการหล่อหลอมมาดี แต่ก็ไม่ถึงกับผูกพัน เพราะยังไม่รู้ว่าคืออะไร แม้แต่ตอนคลอดเอมิก็รู้สึกขี้ใจอยู่ นิด ๆ ว่าสิ่งที่เกิดใหม่นี้ทำให้เธอเจ็บปวดเหลือกำลัง ทั้งที่ ตัวของเธอเล็กนิดเดียว... “ไปดูไหมคะ” เอมิส่ายหน้า “ยังไม่อยากเดินคะ” แต่ในใจจริง ๆ เอมิยังรับไม่ได้ว่าเอมิลูก จะรับได้อย่างไรกันเมื่อเธออายุแค่สิบห้าปีและยังเรียน หนังสืออยู่แท้ ๆ (ขมัยภร แสงกระจ่าง, 2554, น.42)

1.4 ฐานะทางวิชาชีพ

จากพฤติกรรมของตัวละครเอกฝ่ายหญิงปรากฏ บทบาททางวิชาชีพครูซึ่งมีปณิธานของครูที่ดีและเป็นกำลัง ขับเคลื่อนให้ลูกศิษย์มีอนาคต โดยแสดงบทบาทอันตึงตาง คือ เสียสละ เมตตา ดูแลและเอาใจใส่นักเรียน และมุ่งมั่น พยายาม รวมทั้งยังใส่ใจปัญหาของนักเรียนและหาแนวทางใน การแก้ปัญหา ดังข้อความต่อไปนี้

เออ ทำไมไม่เลือกในกรุงเทพฯ ไม่มีโรงเรียนให้ เลือกแล้วรี จ๊ะ เมฆาตอบ บอกตัวเองว่าไม่ได้โกหก หากแต่ กำลังพูดความจริงกับตัวเอง ก็ไม่มีโรงเรียนให้เลือกจริง ๆ นั่นแหละ เพราะโรงเรียนที่เธออยากไปสอนนั้น เธอตั้ง ปณิธานเอาไว้ว่าขอให้มันเป็นโรงเรียนบ้านนอก เพราะเธออยาก ใช้ชีวิตอยู่กับธรรมชาติ อยากสอนเด็กที่ขาดแคลน (ขมัยภร แสงกระจ่าง, 2553, น.12)

2. ด้านบุคลิกภาพ ปรากฏใน 2 ลักษณะ ดังนี้

2.1 บุคลิกภาพภายนอก หมายถึง รูปร่างหน้าตา การแต่งกาย การแสดงออก สีลาท่าทาง และการพูดจา พบ ว่า ลักษณะภายนอกของตัวละครเอกฝ่ายหญิงปรากฏการ มีทักษะของการพูดที่ดี หน้าตาสวยงาม มีความสง่าสวย งาม ดูแลสุขภาพ การแต่งกายเหมาะสมกับยุคสมัย รักความ สะอาด ใฝ่เรียนรู้ และแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี ตามลำดับ รวมทั้งยังปรากฏลักษณะของผู้หญิงที่มีหน้าตาไม่สวยงาม ดังตัวอย่างเหตุการณ์ต่อไปนี้

ประพาศมีบุคลิกภาพที่สง่าและงดงาม ดังที่โยธา กล่าวถึงว่าเอมิรูปลมขบที่ดีที่ดูคนที่พบเห็นมักจะเอ็นดูและ ด้วยความที่เธอเป็นคนคิดบวกในการดำเนินชีวิต ทำให้ผู้คนที่พบเห็นชื่นชอบเธอเป็นอย่างมาก ดังข้อความต่อไปนี้

กรองในเงียบกริบ เพราะสิ่งที่เขาพูดมาไม่มีอยู่ใน
ประพาสเลยแม้แต่น้อย โยธาเคยบอกลูกสาวว่า แม่ล่ะเขา
โชคดีนะที่มีรูปสมบัติ ใครเห็นก็เอ็นดูและคิดบวกแต่แรก แต่
พอกรองในถามต่อว่า แล้วคุณสมบัติเล่าล่ะ” พ่อก็อหวัระ
หือ ๆ แล้วว่า “ก็ตืออยู่ หนูดูเอาเองแล้วกัน” (ชัมย์ภร
แสงกระจ่าง, 2556, น.112)

2.2 บุคลิกภาพภายใน หมายถึง ลักษณะเฉพาะ
บุคคล ซึ่งมีความแตกต่างกัน เช่น ความคิด จิตใจ ความรู้สึก
สติปัญญา ความถนัด ปฏิภาณไหวพริบ และอารมณ์ขัน จาก
เรื่องปรากฏอุปนิสัยของตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่มีความ
อดทน ช่างสังเกต ควบคุมอารมณ์ได้ มีมนุษยสัมพันธ์อันดี
ยอมรับผิด กล้าแสดงออก มีสัมมาคารวะ สติปัญญาเฉลียว
ฉลาด ปรับตัวได้ รอบคอบ รักสันโดษ สมถะ ร่าเริง อหิยาศัย
ดี เต็ดเต๋ยว ช่างสงสย ช่วยเหลือผู้อื่น ตรงต่อเวลา ใช้เวลา
ว่างให้เกิดประโยชน์ ชอบเรียนรู้ รับผิดชอบ อดออม และ
เชื่อมั่นในตนเอง ดังตัวอย่างเหตุการณ์ต่อไปนี้

เมษามีความช่างสังเกต ดังที่เธอมักจะสังเกต
รูปร่างลักษณะของเด็กนักเรียนทุกคน และยอมรับในความ
แตกต่าง อีกทั้งยังหาจุดเด่นและจุดด้อยของนักเรียน เพื่อนำ
ไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป ดังข้อความต่อไปนี้
เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาของเมษาช่างทำให้
เมษาตื่นเต้นได้ทุกวัน เธอปรารถนาพวกเขาไว้ในใจอย่างรวดเร็ว
ขวัญยืนกับขวัญโดมที่ไม่ใช่พี่น้องกัน ตัวก็เล็กใหญ่ไม่เท่ากัน
และผิวก็ต่างกัน ขวัญยืนผิวขาวแต่ขวัญโดมผิวคล้ำ (ชัมย์ภร
แสงกระจ่าง, 2553, น.20)

ส่วนบุคลิกภาพภายในด้านที่ไม่เหมาะสม
ส่วนใหญ่ปรากฏอุปนิสัยในด้านการควบคุมอารมณ์ตนเอง
ไม่ได้ ไม่มีมารยาท พูดจาไม่ไพเราะ ใจร้อน โมโหง่าย
ไม่เคารพผู้อื่น วางแผนชีวิตมากเกินไป ไม่สร้างปฏิสัมพันธ์
อันดีกับผู้อื่น ไม่มีสัมมาคารวะ ไม่มีความเกรงใจ ไม่สุภาพ
ไม่มีความเป็นกุลสตรี ไม่มีความรับผิดชอบ และไม่มีความ
มั่นใจในตนเอง ดังตัวอย่างเหตุการณ์ต่อไปนี้

ประพาสถือเป็นผู้รักของคุณนายน้อมจิต ทำให้
เธอมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง เธอไม่เคยให้ความเคารพ
พี่น้องร่วมสายเลือดคนใด เนื่องจากเธอถืออำนาจที่คุณนาย

น้อมจิตภรรยาคนแรกของคุณพ่อให้มา เธอจึงแสดงพฤติกรรม
ที่ยึดตนเองเป็นใหญ่กว่าทุกคน ดังข้อความต่อไปนี้

ทุกคนจึงมองประพาสอย่างเด็กเล็ก และไม่สนิท
สนมด้วย ยิ่งคุณนายเอาใจประพาสมากเท่าไร พวกเขา ก็ยิ่ง
เมินเฉยต่อประพาสมากเท่านั้น และด้วยความที่มีคุณนาย
ถือหาง ประพาสก็เต็มไปด้วย ความเย่อหยิ่งจองทอง เชื่อ
มั่นในตัวเองสูง ถือเอาความเห็นของตัวเองเป็นใหญ่ ไม่สนพิคน
ใด ยกเว้นประพาส พี่ชายคนเล็กสุดซึ่งมีอายุ 14 ปี กำลังเรียน
ชั้นมัธยม เป็นคนเดียวที่ยังพูดคุยกับประพาสอยู่บ้าง
(ชัมย์ภร แสงกระจ่าง, 2556, น.151)

3. ด้านปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสังคม

3.1 ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว ปรากฏ
ลักษณะของปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างคนรัก ได้แก่ การดักเตือน
ช่วยเหลือ และให้กำลังใจ ดังตัวอย่างเหตุการณ์ต่อไปนี้

เธอคอยเตือนสติให้ลายเมฆคับพบถึงความรักของ
คนในครอบครัว ดังที่เธอกล่าวกับเขาว่าเธอเคยผิดพลาดใน
ชีวิตกับการไม่ยอมรับแม่ที่แท้จริง ทำให้เกิดความทุกข์
ทรมานทั้งสองฝ่าย เธอจึงต้องการให้เขามองเห็นถึงความรัก
ที่บริสุทธิ์ของแม่และย่าที่คอยช่วยเหลือและห่วงใยเขาตลอด
เวลาก่อนที่จะทุกอย่างจะสายเกินไป ดังข้อความต่อไปนี้

เมฆรู้มัย กว่าเราจะเรียนรู้ได้ว่าแม่รักเราแค่ไหน
เราใช้เวลาไปกว่าสิบปี เราใช้เวลากับการพุ่มพวยเสียใจและ
หลงอยู่ในความทุกข์นานจนแม่ตายจากเราไป เราใช้เวลา
เรียนรู้มานานเกินไป จนแม่เราก็รอเราไม่ได้ เมฆก็เหมือนกันนะ
ระวังเถอะ ยายกับแม่ของนายนะ รักนายมากนะ เรารู้ เรา
หวังว่านายจะเรียนรู้ได้เร็วกว่าเรา (ชัมย์ภร แสงกระจ่าง,
2552, น.115)

อีกทั้งด้านที่ไม่เหมาะสม ปรากฏปฏิสัมพันธ์ใน
ลักษณะของการที่ตัวละครเอกฝ่ายหญิงตัดขาดปฏิสัมพันธ์
อันดีกับบุคคลในครอบครัว ดังตัวอย่างเหตุการณ์ต่อไปนี้

สายน้าไม่สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคนใน
ครอบครัว ดังที่เธอตัดขาดการติดต่อสื่อสารกับสามีและ
ลูกชาย ซึ่งเธอไม่ทราบวิธีการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ของ
ทั้งสองคน เธอจมปลักกับการปักผ้าโครอสติชเพียงลำพัง
จนกระทั่งทุกคนเริ่มห่างหายไปจากชีวิตของเธอ อันเนื่อง

มาจากเธอชอบเก็บตัวอยู่ในห้องนอนเพียงลำพังและไม่สนใจ การดูแลบ้านเรือน ลูกชาย และสามี ดังข้อความต่อไปนี้

ลูกชายเรียนดีขึ้นหรือเปล่า ดิฉันก็ยังไม่รู้อีก เพราะไม่มีผลการเรียนหรือเอกสารใด ๆ มาจากโรงเรียนอีก ทุกครั้งที่นายนิมิตกลับบ้านมาบ้านกรุงเทพฯ เขาจะเรียก ลูกชายไปพูดคุย โลกของดิฉันกับโลกของเขาทั้งสองดูเหมือน ถูกตัดขาด...เราสองคนค่อยห่างเหินกันออกไป เหมือนกับว่า เวลาสิบปีกว่ามันทำให้เราชินชากับความรู้สึกร่วมทุกข์ร่วม ยากในคดีชีวิตขึ้นมาแล้ว ในขณะที่ดิฉันมีความรู้สึกว่า ลูกชายกับเขากลายเป็นหนึ่งเดียวกัน คือเป็นความแปลก แยกในบ้านของเราขึ้นมา น่ากลัวแค่ไหนที่ดิฉันจะต้อง ตัดขาดคนไปทั้งหมด ไม่ว่าจะไปในศาลหรือในบ้าน เหลือ อยู่สิ่งเดียวที่เป็นเพื่อนข้างกายคือผ้าโครสตีชที่ปักเป็น รูปสมบัติแผ่นดิน (ขมัยกร แสงกระจ่าง, 2558, น.64)

3.2 ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

จากเรื่องปรากฏการณ์ปฏิสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น ช่วย เหลือ เสียสละ และให้อภัย ดังตัวอย่างเหตุการณ์ต่อไปนี้

มีมีปฏิสัมพันธ์ในฐานะเพื่อนที่ตืออย่างเด่นชัด เนื่องจากเธออยู่ในวัยเรียนช่วงวัยรุ่นตอนต้น จึงใช้เวลา ส่วนใหญ่กับเพื่อนมากกว่าครอบครัว ทำให้ปรากฏความ สัมพันธ์ในฐานะเพื่อน ดังที่เอมิแสดงปฏิสัมพันธ์ในฐานะ เพื่อนที่ดีด้วยการปกป้องและช่วยเหลือเพื่อน เมื่อเธอได้ ทราบข่าวว่าวารีได้ตั้งครุณีในวัยเรียนเช่นเดียวกับเธอ ทำให้ เธอไม่พอใจกับการที่กอล์ฟได้เลื่องลือว่าเขาทำให้วารีท้อง ด้วยความสงสารวารีที่ต้องเผชิญชะตากรรมเช่นเดียวกับเธอ เธอจึงปกป้องชื่อเสียงของเพื่อนด้วยการปฏิเสธข่าวดังกล่าว ว่าไม่เป็นความจริงและเธอได้ใช้อารมณ์ทำร้ายกอล์ฟ อีกทั้ง ยังกล่าวด้วยถ้อยคำที่รุนแรงกับกอล์ฟ ดังข้อความต่อไปนี้

ไอ้กอล์ฟมันพูด มันบอกว่าท้องกับมัน...เอมียินี่นึ่ง ความโชคดีของเอมิมียิ่งกว่าวารีแน่นอน เพราะเอมิท้องใหญ่ ตอนปิดเทอมพอดี ในขณะที่วารีมาท้องใหญ่เอาระหว่างเรียน ‘ไม่จริงหรอก ไอ้กอล์ฟมันพูด เองดิ’ เอมิบอกเพื่อน ทำ หน้าตาจริงจัง “ไอ้กอล์ฟมันเป็นคนเชื่อไม่ได้ละ มันใส่ร้ายวิ ริ มันอิจฉาววารี”... “ไอ้กอล์ฟมันอยู่ไหนอะ” เอมิถาม “แกจะ ทำอะไรมัน ต่อยหน้ามันดิ”...เอมิกระโดดพรวดเดียวไปถึง

ตัว หมัดผู้หญิงเสือกพรวดเข้าไปตรงหน้า กอล์ฟเอามือจับไว้ “เฮ้ย อะอะไรอะ” กอล์ฟเอะอะ เอมิน้ำตาไหล “ไอ้ปาก หมา มึงพูดอะไรออกไป มึงรู้ตัวไหม” (ขมัยกร แสงกระจ่าง, 2554, น.281-282)

ส่วนปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นด้านที่ไม่เหมาะสม ปรากฏ ลักษณะพฤติกรรมของการตัดขาดปฏิสัมพันธ์อันดีกับบุคคล รอบข้างและไม่มีมนุษย์สัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น ดังตัวอย่าง เหตุการณ์ต่อไปนี้

สายน้ำตัดขาดการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ดังที่เธอกำลังถึงช่วงเวลาที่เหมาะสมกับเหตุแห่งคดีปลอม แปลงสมบัติแผ่นดิน ทำให้เธอตกย้ำว่าสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นเป็น สิ่งที่ไม่ดีและสังคมอาจมองว่าเธอเป็นคนชั่ว จึงเป็นเหตุผล ที่เธอตัดขาดการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบด้านและเหลือ เพียงแต่บุคคลที่อยู่ภายในครอบครัวเท่านั้น ดังตัวอย่าง ข้อความต่อไปนี้

การถูกกล่าวหาว่าเป็นคนชั่วทำให้ดิฉันหมดความ พราปรณาที่จะเกี่ยวข้องกับคนอื่น ๆ ไปโดยอัตโนมัติ ไม่ใช่แต่กับจำเลยในคดีเดียวกันเท่านั้น หากแต่คนภายนอก คดีที่เคยรู้จักก็เช่นกัน จึงเหลือ แต่คนในครอบครัวของดิฉัน เท่านั้น (ขมัยกร แสงกระจ่าง, 2558, น.31)

4. วิธีการดำเนินชีวิต

4.1 การรักธรรมชาติและใช้ชีวิตแบบสมถะ ดังตัวอย่างเหตุการณ์ต่อไปนี้

ประพาสรักธรรมชาติ ดังที่จิโรจกล่าวถึงว่าเธอ ชอบปลูกต้นไม้และดอกไม้ประดับรอบ ๆ รั้ว เพื่อความ สวยงามและความร่มรื่น อีกทั้งยังมีเรือนต้นไม้สำหรับให้ ลูกค้าเข้าชม ดังข้อความต่อไปนี้

มาถึงวันนี้เธอก็ยังรักต้นไม้อยู่จริง เพราะรอบ ๆ ร้านอาหารที่ชื่อ “แก้วประพาส” ของเธอ มีแต่ต้นไม้ดอกไม้ สวยงามร่มรื่น รวมทั้งดอกดาวกระจายและดอกหญ้าสีนวล เขาก็เห็นมันมีอยู่บริเวณลานจอดรถของร้านอาหารด้วย ไกล ออกไปมีเรือนต้นไม้ที่ดูเหมือนว่าจะเอาไว้ให้ลูกค้าเข้าชม ส่วนจะขายไม้ดอกไม้หรือไม่ เขาไม่แน่ใจ (ขมัยกร แสงกระจ่าง, 2556, น. 12)

4.2 ความเชื่อที่ปรากฏในสังคมไทย ได้แก่ ความเชื่อเรื่องสีที่ไม่เป็นมงคลและความเชื่อเรื่องเสียงเรียกขานในยามวิกาล ดังตัวอย่างเหตุการณ์ต่อไปนี้

สายน้ำมีความเชื่อในเรื่องลี้ลับ ดังที่เธอกำลังทำสมาธิด้วยการเดินจงกรมในป่า เธอได้ยินเสียงดังสวบ ๆ ขึ้น และเรียกชื่อของเธอ แต่เธอจดจำได้ว่าแม่เคยสอนว่าหากยามกลางคืนได้ยินเสียงเรียกห้ามขานรับโดยเด็ดขาด เพราะอาจจะนำความโชคร้ายมาสู่ตนเองได้ ดังข้อความต่อไปนี้

เสียงยังคงดังสวบ ๆ คราวนี้มีดวงไฟแวบแวมปรากฏด้วย คุณน้ำ คุณน้ำ มันรู้จักชื่อดิฉันด้วย นานี่นั่นดิฉันคิดถึงแม่ขึ้นมาทันที แม่ที่ห่างหายไปเพราะทุกข์ของเราที่ไม่อยากให้แม่เขารู้ แม่เคยบอกตั้งแต่เล็กแต่น้อยแล้วว่ายามกลางคืนหากได้ยินเสียงเรียกห้ามขานรับ ดิฉันจึงนั่งหลับตา ใจสั้นระริก (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2558, น.186)

4.3 การยึดแนวปฏิบัติตามคำสอนทางศาสนา ได้แก่ ส่วนใหญ่ปรากฏการน้อมนำหลักธรรมคำสอนมาใช้ในการชีวิต การทำบุญต่อกับบุตร และความเชื่อในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ดังตัวอย่างเหตุการณ์ต่อไปนี้

สายน้ำเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี ดังที่เธอได้นำจุดปัจจัยต่าง ๆ มาทำบุญต่อกับบุตร เนื่องจากเธอยึดถือปฏิบัติสืบต่อมาจากบรรพบุรุษว่าการทำบุญต่อกับบุตรนั้นจะช่วยสร้างบุญกุศลเพิ่มขึ้นและทำให้จิตใจที่หมกมุ่นกับความทุกข์นั้นได้พบกับความสงบสุข ดังข้อความต่อไปนี้

สายลมเย็น ๆ พัดมา ดิฉันมีความรู้สึกว่าร่ากายเบาโหวง ในหัวไร้เรื่องราวใด ๆ ลืมไปแล้วว่าเอาระเป่าวางไว้ที่ไหน... ที่ถนนหน้าวัด หลวงตาเดินนำบิณฑบาต มีพระลู่วัดเดินตามมาเป็นแถวยาว สีเหลืองของจีวรอร่ามกระจ่าง เป็นครั้งแรกที่ดิฉันรู้สึกว่าจะใส่บาตรนั้นหัวใจเบาสบาย ทั้งที่ชีวิตยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2558, น.226)

รวมทั้งประพาสได้ยึดหลักพระพุทธศาสนาในการดำรงชีวิต ดังที่เธอได้จัดงานมงคลสมรสของลูกสาว ด้วยการนิมนต์พระสงฆ์ 9 รูปมาเลี้ยงทำบุญเพื่อเป็นสิริมงคลแก่คู่บ่าวสาวและทำบุญบ้านไปพร้อมกัน เธอปฏิบัติตามจารีตประเพณีของไทยที่จะทำบุญเลี้ยงพระในโอกาสสำคัญ เพื่อความเป็นสิริมงคลของตนเองและครอบครัว ดังข้อความต่อไปนี้

สามปีหลังการก่อสร้างบ้านเรือนไม้หลังใหญ่ของประพาสก็ถึงงานมงคลครั้งใหญ่ มีการนิมนต์พระ 9 รูปมาเลี้ยงทำบุญให้คู่บ่าวสาว ประพาสบอกว่า ถือเป็นโอกาสเลี้ยงพระทำบุญบ้านไปพร้อมกัน เพราะปลูกมาหลายปีแล้วไม่เคยมีงานมงคล (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2556, น.293)

4.4 การรับวัฒนธรรมตะวันตกมาใช้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งปรากฏพฤติกรรมของตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่มีอิสระทางความคิดและการตัดสินใจดำเนินชีวิต การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การอยู่ก่อนแต่งงาน การดำรงชีวิตแบบฉบับสังคมเมือง ตามกระแสสังคม มีอุดมการณ์ และมีส่วนร่วมในด้านการเมืองการปกครอง ดังตัวอย่างเหตุการณ์ต่อไปนี้

เอมิเป็นเด็กสาววัยรุ่นยุคใหม่ที่รับอิทธิพลตะวันตกมาใช้ในการดำเนินชีวิตในหลายด้าน ดังที่เอมิเป็นผู้หญิงยุคใหม่ เธอได้มีความสัมพันธ์เชิงชู้สาวกับต่อตระกูลในขณะที่เธอเป็นเด็กสาววัยรุ่นที่มีอายุเพียง 15 ปีซึ่งถือเป็นวิถีการดำเนินชีวิตที่อิสระแบบตะวันตก ทำให้เอมิไม่ได้ยึดถือธรรมเนียมปฏิบัติแบบไทยที่ผู้หญิงไทยต้องรักษาวลกล้วนตัวก่อนที่จะมีการสมรส แต่เอมิมองข้ามวิถีดังกล่าวและใช้อิสระในการดำเนินชีวิตแบบตะวันตกมาใช้ในการเรียนรู้เพศตรงข้ามด้วยการมีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งจนตั้งครรภีในวัยเรียน ดังข้อความต่อไปนี้

การคบกันในฐานะเพื่อนได้แปรเปลี่ยนไปเพราะโอกาสและจังหวะเป็นใจ เริ่มต้นด้วยการจับมือและก็เลยเถิดไปจนถึงแตะเนื้อต้องตัวกันจนถึงจุดที่ทั้งสองก็ไม่รู้จะหยุดตรงไหน.....แต่ในใจจริง ๆ เอมิยังรับไม่ได้ว่าเอมิลูก จะรับได้อย่างไรกันเมื่อเธออายุแค่สิบห้าปีและยังเรียนหนังสืออยู่แท้ ๆ มันเพราะอะไรกัน เอมิก็เกินจะทำความเข้าใจ มันไม่น่าจะเป็นเพราะเธอไม่รู้ เธอก็รู้ดีนี่นา อะไรดี อะไรเลว ดูเหมือนว่า ต่อก็รู้ดีเช่นกัน แต่ทำไมเราสองคนจึงไม่สามารถควบคุมมันไม่ได้ (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2554, น.32)

เมษาได้รับการศึกษาสูง จึงทำให้เธอมีแนวคิดทางการเมืองการปกครอง ซึ่งถือว่าเป็นสตรียุคสมัยใหม่ที่มีอุดมการณ์ทางการเมือง ด้วยการที่เธอมีส่วนร่วมในขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตยเมื่อ 14 ตุลาคม ถือเป็นเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ของชาติไทยที่กล่าวถึงทุกยุคทุกสมัย ดังข้อความต่อไปนี้

เมษายน เธอสะเทือนใจทุกครั้งที่มีคนเอ่ยถึงเหตุการณ์ 6 ตุลาคม เมื่อสมัย 14 ตุลาคม เธอเรียนอยู่ที่บางแสน และเดินทางเข้าร่วมขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตยด้วย ครั้น 6 ตุลา 2519 เธอกำลังตั้งท้องมา แต่ได้เกิดเหตุการณ์ขึ้นเสียก่อน และเธอเสียเพื่อนในเหตุการณ์ดังกล่าวสองคน (ขมัยกร แสงกระจ่าง, 2553, น.54)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาพลักษณ์ของตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่ได้รับรางวัล ของขมัยกร แสงกระจ่าง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพลักษณ์จากบทบาทตามสถานภาพของตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่ปรากฏในนวนิยายของขมัยกร แสงกระจ่าง จำนวน 5 เรื่อง โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านสถานภาพและบทบาท ด้านบุคลิกภาพ ด้านปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสังคม และด้านวิถีการดำเนินชีวิต ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ด้านสถานภาพและบทบาท ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นในการศึกษา 4 ลักษณะ คือ ประการที่หนึ่ง ตัวละครเอกฝ่ายหญิงในฐานะบุตร พบว่า ส่วนใหญ่มีบทบาทของบุตรที่ดิงามโดยการกตัญญูทวดที่ต่อบุพการี ส่วนบทบาทของบุตรที่ไม่เหมาะสมปรากฏพฤติกรรมของบุตรที่ทำให้บุพการีผิดหวังและเสียใจ ประการที่สอง คือฐานะภรรยา พบว่า ส่วนใหญ่ปรากฏบทบาทของภรรยาที่รักและช่วยเหลือสามี อีกทั้งบทบาทของภรรยาไม่เหมาะสม คือ การแสดงการชิงไหวชิงมวง ประการที่สามคือ ฐานะมารดา พบว่า ส่วนใหญ่ปรากฏบทบาทของมารดาที่ทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ในด้านการเลี้ยงดูบุตรอย่างดี โดยการให้ความรักและความอบอุ่น ส่วนบทบาทของมารดาที่ไม่เหมาะสม คือ ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองในขณะที่เลี้ยงดูบุตร

นอกเหนือจากนี้ยังพบบทบาททางวิชาชีพครูที่มีอุดมการณ์และปณิธานอันแรงกล้าในการปรับตัวให้ทันแบบอย่างที่ดี มุ่งมั่นและทุ่มเท ดูแลและเอาใจใส่ผู้เรียน เมตตา กรุณา เสียสละ มีความรับผิดชอบ อบรมสั่งสอนให้ประพฤติปฏิบัติในทางดีงาม และรักษาระบบบรรณความเป็นครู

ด้านบุคลิกภาพ พบใน 2 ลักษณะ ได้แก่ บุคลิกภาพภายนอก พบว่า ตัวละครเอกฝ่ายหญิงส่วนใหญ่มีลักษณะ

ภายนอกที่มีความงดงามสมวัย ส่วนด้านบุคลิกภาพภายในพบว่า ส่วนใหญ่ปรากฏลักษณะอุปนิสัยตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้

ด้านปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสังคม พบความสัมพันธ์ 2 ลักษณะ ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัวหรือคนรัก ส่วนใหญ่ปรากฏปฏิสัมพันธ์ในทางที่ดีในด้านการให้การช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหาต่าง ๆ และปฏิสัมพันธ์ของตัวละครเอกฝ่ายหญิงกับบุคคลอื่นและสังคม ส่วนใหญ่ปรากฏลักษณะของการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างตัวละครเอกฝ่ายหญิงกับบุคคลอื่น

วิถีในการดำเนินชีวิต ส่วนใหญ่ปรากฏลักษณะของตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่ปฏิบัติตามคำสอนและพิธีกรรมทางศาสนาและรับอิทธิพลจากตะวันตกมาใช้ในการดำเนินชีวิต

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีประเด็นที่จะอภิปรายผลในด้านการแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนภาพลักษณ์ของตัวละครเอกฝ่ายหญิงในนวนิยายที่ได้รับรางวัลของขมัยกร แสงกระจ่าง จำนวน 5 เรื่อง พบตัวละครเอกฝ่ายหญิงมีบุคลิกภาพสามลักษณะ คือ ผู้หญิงยุคดั้งเดิม ผู้หญิงร่วมสมัย และผู้หญิงยุคใหม่ ด้านปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสังคม พบปฏิสัมพันธ์ในลักษณะช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ซึ่งปรากฏแง่มุมของความสัมพันธ์อันดีและความสัมพันธ์ในเชิงขัดแย้ง จุดเริ่มต้นของความสัมพันธ์ดังกล่าวเกิดจากตัวละครเอกฝ่ายหญิง และบทสรุปของเรื่องจะเป็นผู้แก้ไขปัญหาดังกล่าวเอง ด้านวิถีการดำเนินชีวิต พบว่า ผู้หญิงที่อยู่ใกล้ชิดธรรมชาติ มีความเป็นอยู่แบบดั้งเดิม และมีการยึดถือแนวปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงที่มีอุดมการณ์และอยู่ในวัยสูงอายุ ส่วนตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่รับวัฒนธรรมตะวันตกมาใช้ในการดำเนินชีวิตนั้นเป็นผู้หญิงในวัยรุ่นและวัยทำงาน ด้านสถานภาพและบทบาทปรากฏให้เห็นในสังคมทั่วไป คือ ตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่มีบทบาทของในฐานะบุตร ภรรยา และมารดา นอกเหนือจากนี้ยังปรากฏบทบาททางวิชาชีพครูที่มีอุดมการณ์และปณิธานอันแรงกล้า

ตัวละครเอกฝ่ายหญิงในนวนิยายที่ได้รับรางวัลทั้ง 5 เรื่องนั้น ส่วนใหญ่จะมีรูปร่างหน้าตาสวยงามและดูแลรักษาให้สวยสมวัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศรีวิณ ธรรมรังรอง (2537) ได้ศึกษาวิเคราะห์บุคลิกภาพของตัวละครที่เป็นสตรีด้านกาย ลักษณะนิสัย ความสัมพันธ์กับบุคคลและสังคมและคตินิยมในการดำเนินชีวิตในนวนิยายที่ได้รับรางวัลของกฤษณา ไกรสิน พบว่า ภาพของตัวละครเอกสตรีที่สวยงามทั้งรูปร่างหน้าตาและมีกิริยามารยาทเรียบร้อย ส่วนด้านวิถีในการดำเนินชีวิตนั้น พบว่าตัวละครเอกฝ่ายหญิงทุกเรื่องได้รับวัฒนธรรมตะวันตกมาใช้ในการดำเนินชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรพร หงส์ทอง (2538) ที่ศึกษาแนวคิดสตรีในนวนิยายของทมยันตีระหว่างพุทธศักราช 2506-2534 พบว่า นวนิยายของทมยันตีสะท้อนภาพของตัวละครฝ่ายหญิงที่มีความเป็นกุลสตรีและเป็นภาพแทนของสตรียุคใหม่ที่มีความแข็งแกร่ง โดยเฉพาะความเข้มแข็งทางใจ อีกทั้งยังแสดงบทบาทของสตรีที่ประกอบอาชีพนอกบ้าน มีความสวยและมีสติปัญญาดี เป็นตัวแทนของสตรีที่เรียกร้องต่อสูทวงสิทธิสตรีและสร้างสำนึกของการเป็นเพศหญิงอย่างแท้จริง อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของประดับ ภูมิลา (2542) ได้ศึกษาเรื่อง บุคลิกภาพตัวละครเอกสตรีในนวนิยายของทมยันตี ช่วง พ.ศ. 2509 ถึง 2529 โดยช่วงทศวรรษหลังจะปรากฏภาพตัวละครเอกสตรีสมัยใหม่ที่จิตใจเข้มแข็ง อดทน เด็ดเดี่ยว เชื่อมมั่นในตัวเอง กล้าคิด กล้าตัดสินใจ มีลักษณะผู้นำที่เสียสละเพื่อครอบครัว มีสติ ปัญญาเฉียบแหลม แม้จะผจญกับปัญหาต่าง ๆ ก็สามารถแก้ไขได้ด้วยตนเองและยังคงมีลักษณะของกุลสตรีไทยที่ยึดมั่นในค่านิยมของสังคมสมัยเก่า แต่ก็ยอมรับค่านิยมใหม่ ๆ ด้วย

ผลจากการวิเคราะห์ภาพลักษณ์ของตัวละครเอกฝ่ายหญิงในงานวิจัยนี้ เป็นส่วนหนึ่งของภาพลักษณ์และพฤติกรรมที่ปรากฏเฉพาะในนวนิยายที่นำมาศึกษา ซึ่งทำให้ไม่พบภาพลักษณ์ของตัวละครเอกฝ่ายหญิงครบทุกด้าน เนื่องจากนวนิยายที่ใช้ในการศึกษาทั้ง 5 เรื่อง ปรากฏตัวละครเอกผู้หญิงที่มีช่วงวัยที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจทำให้ปรากฏพฤติกรรมที่มีความแตกต่างกันทั้งด้านคุณวุฒิและวัยวุฒิ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาภาพลักษณ์ของตัวละครเอกฝ่ายหญิงในนวนิยายที่ได้รับรางวัลของชัยภร แสงกระจ่าง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรศึกษาภาพลักษณ์ของสตรีจากนวนิยายที่มีความหลากหลายของผู้แต่ง เพื่อศึกษาความเหมือนหรือความแตกต่างในประเด็นสำคัญ และวิเคราะห์ข้อมูลในนวนิยายที่เป็นปัจจุบัน

2. ควรศึกษาบทบาทสตรีในนวนิยายในทุกยุคสมัย เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของภาพลักษณ์ตัวละครเอกฝ่ายหญิงในทุกบทบาท ทำให้การศึกษวิเคราะห์อยู่ในขอบเขตประชากรที่กว้างขวางและลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ชัยภร แสงกระจ่าง. (2552). *ในสวนเมฆ*. กรุงเทพฯ: คมบาง.
- _____. (2553). *ดั่งดาวระยิบฟ้า*. กรุงเทพฯ: คมบาง.
- _____. (2554). *ผลิบานในวันร้อน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: คมบาง.
- _____. (2556). *จับต้นมาชนปลาย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: คมบาง.
- _____. (2558). *หยาดน้ำค้างพันปี*. กรุงเทพฯ: คมบาง
- นวนลอนงค์ สุวรรณเรือง. (2544). *สถาบันครอบครัวในนวนิยายของชัยภร แสงกระจ่าง : แนวคิด และวิธีนำเสนอ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประดับ ภูมิลา. (2542). *บุคลิกภาพตัวละครเอกสตรีในนวนิยายของทมยันตีช่วง พ.ศ. 2509 ถึง พ.ศ. 2529*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ผาสุก พงษ์ไพจิตร. (2545). *วิถีชีวิต วิถีสู้ ขบวนการภาคประชาชนร่วมสมัย*. เชียงใหม่: ตรัสวิน.

- ภัทรพร หงส์ทอง. (2538). *การศึกษาแนวคิดสตรีนิยมใน
นวนิยายของทมยันตีระหว่างพุทธศักราช 2506-
2534*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรีวิน ธรรมรุ่งรอง. (2537). *บุคลิกภาพสตรีในนวนิยายที่ได้
รับรางวัลของกฤษณา อโศกสิน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต).มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุชาติ สวัสดิ์ศรี. (2518). *นักเขียนหนุ่ม : ความบันดาลใจอัน
หลากหลาย*. กรุงเทพฯ: ประพันธ์สาส์น.
- สุภาพ วรโคตร (2542). *สตรีทักในนวนิยายของศรีบูรพา*.
(วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาสารคาม :
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.